
Obrona rozprawy doktorskiej mgra Andrzeja Kempfiego.

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/2, 448

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

**Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.**

i społeczne przy równoczesnym integrowaniu się przemysłu ciężkiego z całością gospodarki kraju.

Trzy etapy przewrotu technicznego, jakie wyróżnił doc. Kwaśny dla Górnego Śląska, zamykają się w okresach: od końca XVIII w. do ok. 1830 r., od ok. 1830 r. do połowy lat 50-tych, od połowy lat 50-tych do połowy lat 60-tych XIX w. Cały okres przewrotu technicznego w hutnictwie cechowały tu zmiany o charakterze rewolucyjnym, polegające na przechodzeniu od węgla drzewnego do koksu i zastosowaniu maszyny parowej, oraz zmiany ewolucyjne, tj. kolejne ulepszenia techniczne, jak np. zastępowanie miechów skórzanych skrzynkowymi i cylindrycznymi, zastosowanie ogrzewanego dmuchu, zwiększenie objętości wielkich pieców. Te i inne zmiany oraz przechodzenie od fryszerek do pudlingarni wiązały się ze zmianami technologicznymi. W rezultacie przynosiły one wzrost wydajności wielkich pieców, oszczędność w zużyciu materiału opałowego i ekonomiczniejsze wyzyskanie rudy.

Przebieg przewrotu technicznego w hutnictwie Królestwa Polskiego w znacznie większym stopniu niż na Górnym Śląsku warunkowany był sytuacją ekonomiczną, ściślej zatem powiązanie tych zagadnień w referacie doc. Łukasiewicza jest w pełni uzasadnione. Kryzys ekonomiczny lat 40-tych XIX w. pogłębił zacofanie hutnictwa Królestwa. Przez długi czas występowała tu zdecydowana przewaga produkcji opartej na węglu drzewnym, a ilość żelaza importowanego przewyższała produkcję krajową. Jeszcze gorzej wyglądała sytuacja w hutnictwie galicyjskim, determinowana położeniem tej dzielnicy w monarchii austro-węgierskiej oraz nikłym zasobem złóż surowcowych.

Lata 70-te XIX w. — okres dezetatyzacji przedsiębiorstw górniczych i hutniczych w Królestwie Polskim — zapoczątkowały nowy etap rozwoju tych gałęzi przemysłu. Tempo rozwoju procesu przewrotu technicznego uległo wówczas znacznemu przyspieszeniu, co wykazują wyraźnie wskaźniki ekonomiczno-techniczne (w dyskusji technicy żywo dopominali się o szersze ich zastosowanie w badaniach). W okresie tym dochodzili do głosu nowe elementy, charakterystyczne już dla okresu po przewrocie technicznym: uruchomienie masowej produkcji stali oraz pierwsze zastosowanie elektryczności, początkowo wyłącznie do celów oświetleniowych. Przewrót techniczny w hutnictwie Królestwa Polskiego zakończył się ok. 1890 r.

To spotkanie historyków i hutników nie tylko umożliwiło szerszą wymianę poglądów i sugestii, ale — jak można sądzić — zapoczątkowało ściślejszą współpracę, której znaczenie dla badań nad dziejami hutnictwa doceniają w pełni obie strony.

Regina Chomać

OBRONA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGRA ANDRZEJA KEMPFIEGO

Na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbyła się dnia 29 października 1969 r. obrona rozprawy doktorskiej asystenta Pracowni Badań Kopernikańskich Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN, mgra Andrzeja Kempfiego. Temat rozprawy brzmiał: *Ludwik Vives i recepcja jego dorobku w życiu umysłowym polskiego odrodzenia*¹. Promotorem był kierownik Katedry Historii Oświaty i Wychowania UMCS, prof. J. Dobrzański, recenzentami — doc. S. Tworek i prof. W. Voisé. Po odbyciu obrony, Rada Wydziału Humanistycznego UMCS jednogłośnie nadała mgrowi Kempfemu stopień naukowy doktora.

¹ Niniejszy numer „Kwartalnika” publikuje wiążący się z tematem rozprawy artykuł: A. Kempfi, *Mikołaj Kopernik a Ludwik Vives. Szkic porównawczy*.